

≡ KNIHA ZLIN

jacobova obhajoba

William Landay

FLEET

William Landay
Jacobova obhajoba

jacobova obhajoba

William Landay

Copyright © William Landay, 2012
Translation © Lukáš Novák, 2013

ISBN 978-80-7473-044-3
ISBN 978-80-7473-141-9 (PDF)

ČÁST PRVNÍ

„Budme v tom, co očekáváme od trestního práva, realističtí... Stačí si představit, že bychom se nějakým zázračným způsobem přenesli v čase zhruba o tři miliony let zpátky a setkali se tváří v tvář s nejstarším z našich předků z čeledi hominidů, s Adamem, s protočlověkem, s tím nevysokým, hustě osrstěným tvorem, který si teprve nedávno osvojil chůzi po dvou nohou a teď se uprostřed afrických savan pídí po obživě. Přiznejme si, že bez ohledu na to, jaké zákony či jaká pravidla bychom tomuto inteligentnímu zvířátku stanovili, byl by čirý nerozum zkoušet si ho pohladit.“

REYNARD THOMPSON
Obecná teorie lidského násilí (1921)

1

Před velkou porotou

- N. Logiudice: Uved'te své jméno, prosím.
Svěddek: Andrew Barber.
N. Logiudice: Jaké je vaše povolání, pane Barbere?
Svěddek: Dvaadvacet let jsem byl žalobcem v kanceláři okresního návladního.
N. Logiudice: *Byl.* Co děláte dnes, pane Barbere?
Svěddek: Asi by se dalo říct, že jsem nezaměstnaný.

V dubnu 2008 mě Neal Logiudice konečně předvolal před velkou porotu. To už ale bylo příliš pozdě. Nejen z hlediska jeho případu, ale i pro Logiudice samotného. Jeho reputace, stejně jako celá jeho kariéra, už utrpěly nenapravitelné škody. Žalobce s pošramocenou pověstí se může ještě nějaký čas belhat dál, ale jeho kolegové ho budou sledovat jako hladoví vlci a nakonec ho v zájmu celé smečky ze svého středu vypudí. Už jsem to zažil mnohokrát: po žalobci, který byl ještě včera nepostradatelný, druhý den neštěkne pes.

Vždycky jsem měl pro Logiudice zvláštní slabost. Do týmu okresní návladní Lynn Canavanové přišel asi před deseti, dvanácti lety, rovnou z fakulty. Devětadvacetiletý mladík s řídnoucími vlasy, rysujícím se břichem a napoleonským komplexem. Ústa jako by měl přeplněná zuby; když je chtěl zcela zavřít, stálo ho to jisté

úsilí a ve tváři tak měl permanentně nasupený výraz. Zkoušel jsem mu vysvětlit, že s touhle grimasou nemá vstupovat do soudní síně, jenže on to dělal nevědomky. Když se s těmi svými nesmlouvavě sevřenými rty postavil před porotu, připomínal pedantského kantora nebo fanatického kazatele, a spolehlivě tak v každém z porotců vyvolal neodolatelné nutkání hlasovat proti němu. V rámci kanceláře byl Logiudice tak trochu podržtaška. Spousta lidí z něj měla legraci. Utahovali si z něj nejen ostatní žalobci, ale i ti, kdo v kanceláři okresního návladního přímo nepracovali – policisté, úředníci, sekretářky, prostě lidé, kteří zpravidla neměli ve zvyku dívat se na žalobce spatra. Přezdívali mu Milhouse, podle toho nesympatického šprta ze *Simpsonových*. Mně ale nevadil. Byl prostě jen mladý a horlivý. Veden těmi nejlepšími úmysly někomu zničil život, a ani na okamžik ho to nevyvedlo z rovnováhy. Vždyť on se přece jenom snaží pozavírat zločince. To byl obvyklý sebeklam žalobců – *jednou je stíhám, tak jsou to zločinci* – a Logiudice nebyl zdaleka první, kdo mu podlehl, takže jsem jeho mladistvý zápal omlouval. Svým způsobem mi byl dokonce sympatický. Fandil jsem mu právě pro to jeho podivínství, pro jeho nevyslovitelné příjmení i pro ty křivé zuby, které by si kdokoliv jiný z jeho vrstevníků nechal spravit rovnátky, za něž by mamka s tatškou vysolili pořádný balík. Držel jsem mu palce dokonce i pro ty jeho neskrývané ambice. Líbila se mi neústupnost, s níž snášel všechna ta příkoří. Pocházel zjevně ze skromnějších poměrů a byl odhodlaný vydobýt si to, co mnohým jiným prostě spadlo do klína. V tom, ale skutečně *pouze* v tom, jsme si byli podobní.

Dnes, po těch letech, která v kanceláři strávil, se mu to navzdory všem jeho hendikepům podařilo, nebo skoro podařilo. Neal Logiudice byl zástupcem a pravou rukou okresní návladní Lynn Canavanové, mužem

číslo dvě (vlastně číslo jedna, když šéfkou byla žena), a tedy vrchním žalobcem okresu Middlesex. Tenhle kluk, který mi kdysi řekl: „Jednou bych chtěl být jako vy, Andy,“ mě ve funkci nahradil. Měl jsem něco takového čekat.

Porotci působili toho rána rozmrzele. Asi třicítka mužů a žen spojovalo to, že nebyli dostatečně vynalézaví, aby se z účasti v porotě nějak vykroutili. Proto teď všichni seděli nacpaní do školních židlí s opěrkami ve tvaru obřích slz. Dávno už pochopili, o co jde. Velká porota se zpravidla schází několik měsíců a její členové rychle přijdou na to, v čem celý ten spektakl spočívá: obvinít, ukázat prstem, říct, kdo je tu padouch.

Slyšení před velkou porotou není soud. Není mu přítomen žádný soudce ani obhájce, hlavní hvězdou celé show je žalobce. Jedná se v podstatě o vyšetřování a svým způsobem o test žalobcových schopností, protože velká porota rozhoduje, zda má žalobce dost důkazů, aby podezřelého pohnal před soud. Pokud je důkazů dostatek, velká porota udělí žalobci souhlas, aby podal žalobu k trestnímu soudu. Pokud ne, porota jeho návrh zamítne a případ tak skončí dřív, než vůbec začal. To se v praxi stává jen zřídka, většina velkých porot žalobci vyhoví. Proč by ne? Vidí přece jenom jednu stranu mince.

Tady to ale vypadalo, jako by porotcům bylo jasné, že Logiudice žádný skutečný případ nemá. Tentokrát ne. Tentokrát se pravdu odhalit nepodaří, rozhodně ne s důkazy tak pochybnými a vyčpělými, rozhodně ne po tom všem, co se stalo. Už uplynul víc než rok – víc než dvanáct měsíců ode dne, kdy se v lese našlo tělo čtrnáctiletého kluka se třemi bodnými ranami vysázenými v řadě uprostřed hrudníku, jako by ho někdo propíchl trojzubcem. Jenže nešlo ani tak o čas, šlo o všechny ty další věci. Bylo příliš pozdě, a velká porota to věděla.

Věděl jsem to i já.

Jen Logiudiceovi jako by to nedocházelo. Tím svým typickým způsobem sevřel rty, pohledem zkontroloval poznámky ve svém žlutém bloku, zvažoval další otázku. Dělal přesně to, co jsem ho naučil. Hlas, který mu zněl v hlavě, byl můj: kašlete na to, jestli váš případ stojí na vodě. Postupujte systematicky. Držte se pravidel, podle kterých se hraje už víc než pět set let, použijte osvědčenou taktiku výsledků: *ukolébat, nachytat, rozsekat*.

„Vybavujete si, jak jste se dozvěděl o vraždě toho chlapce?“ zeptal se mě.

„Ano.“

„Popište nám to.“

„Myslím, že jako první mi zavolali lidi z PPK, tedy ze státní policie. Hned potom následovaly další dva telefonáty, z policejní stanice v Newtonu a z kanceláře okresní návladní Canavanové, volal žalobce, který měl zrovna službu. Přesné pořadí těch hovorů už si nepamatuju, v zásadě prostě začal bez ustání vyzvánět telefon.“

„Kdy to bylo?“

„Ve čtvrtek 12. dubna 2007 kolem deváté ráno, hned potom, co bylo tělo objeveno.“

„Proč volali vám?“

„Byl jsem zástupcem návladní Canavanové, takže mě automaticky informovali o každé vraždě, k níž v okrese došlo. Byl to standardní postup.“

„Ne každý z těch případů jste si ale nechal, že? Nebo jste osobně dohlížel na vyšetřování všech vražd?“

„Ne, to samozřejmě ne. Tolik času bych ani neměl. Nechával jsem si jich jen pár. Většinu jsem přiděloval jiným žalobcům.“

„Ale tuhle jste si nechal?“

„Ano.“

„Rozhodnutí, že právě tuhle vraždu si ponecháte, jste udělal hned, nebo až později?“

„Rozhodl jsem se skoro okamžitě.“

„Proč? Proč zrovna tenhle případ jste chtěl?“

„S okresní návladní Lynn Canavanovou jsme měli jakousi nepsanou dohodu, že určitých případů se ujmu sám.“

„Kterých případů se to týkalo?“

„Těch zvláště důležitých.“

„Proč zrovna vy?“

„Byl jsem nejzkušenější procesní právník v kanceláři. Lynn chtěla mít jistotu, že se těmhle případům bude věnovat náležitá pozornost.“

„Kdo rozhodoval o tom, který případ je důležitý a který ne?“

„Já, aspoň v první fázi. Zpravidla po konzultaci s okresní návladní, ale na začátku se vyšetřování většinou rychle valí kupředu, takže ne vždycky jsme měli čas se sejít.“

„Takže to vy jste rozhodl, že vražda Bena Rifkina je zvláště důležitý případ?“

„Samozřejmě.“

„Proč?“

„Protože se jednalo o vraždu dítěte. Do jisté míry jsme také počítali s tím, že by se toho mohla chytit média. Byl to přesně ten typ případu, který je zajímavý. Poklidné městečko, oběť z lepší rodiny. Už jsme pár takových zažili. Navíc jsme si na začátku nebyli jistí, co za tím je, nebylo vyloučeno, že máme co do činění s něčím, jako byl masakr ve škole v Columbine. Prostě jsme nevěděli, na čem jsme, ale rozhodně to vypadalo jako velký případ. Kdyby se pak ukázalo, že to není nic tak zásadního, předal bych to někomu jinému, ale v těch prvních několika hodinách jsem chtěl mít naprostou jistotu, že všechno běží, jak má.“

„Informoval jste okresní návladní, že jste v konfliktu zájmů?“

„Ne.“

„Proč ne?“

„Protože jsem v konfliktu zájmů nebyl.“

„Váš syn, Jacob, přece chodil do stejné školy jako zavražděný.“

„Ano, ale já sám jsem oběť neznal. A z toho, co mi bylo známo, jsem usuzoval, že ani Jacob se s tím chlapcem neznal. Jeho jméno u nás doma nikdy nepadlo.“

„Toho hochu jste neznal, dobře. Ale věděl jste, že on a váš syn chodí do stejného ročníku stejné školy, že?“

„Ano.“

„A přesto jste to nepociťoval jako konflikt zájmů? Nemyslíte, že by vaše objektivita mohla být zpochybňována?“

„Ne. V žádném případě.“

„Ani zpětně? Trváte na tom, že ani s odstupem času nepociťujete, že okolnosti toho případu by mohly vyvolat minimálně *zdání* konfliktu zájmů?“

„Ne. Nebylo na tom nic nestandardního. Dokonce ani nic neobvyklého. Že já sám bydlím ve městě, kde k vraždě došlo? To byla spíš výhoda. V menších okresech se často stává, že žalobce žije tam, kde ke zločinu dojde, někdy dokonce osobně zná lidi, kterých se týká. A co má být? Tím spíš má zájem na tom, aby vraha dopadl. To ale přece není konflikt zájmů. Když se to tak vezme, mám svým způsobem takový konflikt se všemi vrahy. To je moje práce. Tohle byl strašný, odporný zločin. Mým úkolem bylo vyšetřit ho. A já byl maximálně odhodlaný to udělat.“

„Dobrá.“ Logiudice sklopil zrak ke svým poznámkám. Útočit na svědka takhle brzy nemá smysl. K tomuhle bodu se bezpochyby vrátí později, až budu unavený. Teď je potřeba situaci zase trochu zklidnit.

„Jste si vědom toho, jaká práva vám dává pátý dodatek ústavy?“

„Samozřejmě.“

„A přesto jste se jich vzdal.“

„Jak vidíte. Jsem tady a odpovídám na vaše dotazy.“
Porotou proběhla vlna úsměšků.

Logiudice odložil desky a zdálo se, jako by tím gestem na chvíli vystoupil z nacvičené role. „Pane Barbere – Andy –, můžu se vás zeptat na jednu věc? Proč vlastně? Proč nevyužijete svého práva nevypovídat?“ Další větu nechal nevyslovenou: *Já bych to na vašem místě udělal.*

Na okamžik mě napadlo, že je to nějaká jeho taktika, že to na mě zkouší. Jeho zájem byl ale nepředstíraný. Báł se zřejmě, že na něj něco chystám, a nechtěl se blamovat.

„Protože chci vypovídat,“ řekl jsem. „Chci, aby vyšla najevo pravda.“

„Bez ohledu na možné důsledky?“

„Věřím v soudní systém stejně jako vy, stejně jako všichni ostatní tady.“

Jistě že ne. Nevěřím v soudní systém, nebo aspoň nejsem přesvědčený, že je to ten nejvhodnější způsob, jak se dobrat pravdy. Tomu nevěří žádný právník. Všichni jsme byli svědky příliš mnoha přešlapů a omylů. Verdikt poroty je jen výsledkem dobře míněné snahy *uhádnout* pravdu, nicméně to, co jsou fakta a co je fikce, nelze určit hlasováním. Přesto tomu rituálu neupírám jeho moc. Chápu náboženskou symboliku soudů s jejich černými taláry, mramorem a sloupovými průčelími, která připomínají řecké chrámy. Soudní přelíčení je liturgií, během níž se společně modlíme za to, abychom žili řádně a byli uchráněni od zlého, a to má svůj smysl – bez ohledu na to, zda jsou naše prosby vyslyšeny.

Podobnými úvahami se Logiudice pochopitelně nezabýval. Žil v binárním světě práva: buď vinen, nebo nevinný. A byl odhodlaný do těchto kategorií vtěsnat také mě.

„Aha, takže věříte v soudní systém,“ popotáhl nosením. „Dobře, Andy, tak ho tedy necháme fungovat a uvidíme, k čemu to povede.“ Vrhł přitom na porotu spiklenecký pohled a vědoucňe se usmál.

Bravo, Neale. Nedovolit, aby se svědek s porotou zbytečně sblížil, aby se jí vetřel do postele. Radši do té postele skočit sám, pod peřinou se k porotě pěkně přitulit a svědka nechat stát venku jako kůl v plotě. Sám pro sebe jsem se usmál. Kdybych mohl, vstal bych a Nealovi zatleskal, protože přesně takhle jsem ho to učil. Proč si neužít trochu té otcovské pýchy? Nakonec asi nebudu tak úplně špatný, když jsem málem dokázal z Neala Logiudice udělat obstojného právníka.

„No tak se do toho pusťte, Neale. Přestaňte chodit okolo a dejte se konečně do práce,“ řekl jsem, abych ho v tom jeho pelíšku trochu odkopal.

Zpražil mě pohledem, znovu se chopil svého žlutého bloku a očima hledal místo, kde skončil. Přesně jsem věděl, co mu v tu chvíli běží hlavou – jako by to měl vytetované na čele: *ukolébat, nachytat, rozsekat*. „Dobrá,“ pravil, „vraťme se k tomu, co se dělo po vraždě.“

2

Naši známí

Duben 2007, o dvanáct měsíců dříve

Když Rifkinovi v rámci židovského týdenního truchlení šiva otevřeli svůj dům, vypadalo to, že přišlo celé město. Na soukromý zármutek neměla rodina nárok. Zavraždění jejich syna bylo veřejnou událostí, stejné to tedy mělo být i s jeho oplakáváním. V domě bylo tolik lidí, že když se tlumené hučení konverzace občas na chvíli nekontrolovaně vzdmulo, celé to působilo poněkud nepatřičně jako velká párty, dokud se dav náhle zase neztišil, jako by někdo otočil neviditelným ovladačem hlasitosti.

S omluvným výrazem ve tváři a za neustálého opakování *s dovolením* a *promiňte* jsem se prodíral mezi hloučky návštěvníků.

Lidé si mě zvědavě prohlíželi. „To je on, to je Andy Barber,“ zašeptal někdo, ale já jsem se nezastavil. Od vraždy uběhly už čtyři dny a všichni věděli, že ten případ vedu já. Pochopitelně by se rádi na leccos zeptali: na podezřelé, na stopy, na důkazy. Ale netroufali si. Tady a teď nebyly podrobnosti vyšetřování důležité, podstatný byl jen syrový fakt, že zemřelo nevinné dítě.

Vražda! Ta zpráva jim vyrazila dech. V Newtonu nemohla být o skutečné kriminalitě ani řeč. Veškeré násilí,

které místní znali, k nim přicházelo prostřednictvím televizních zpráv a novinových titulků odjinud. Měli za to, že zločin je něco, co patří do velkých měst a týká se společenské spodiny. V tom se samozřejmě pletli. Úplně naivní však nebyli, vražda dospělého by je jistě tolik nezaskočila. Všeobecné pozdvižení z téhle smrti ale pramenilo z toho, že šlo o jedno ze zdejších dětí. To bylo pošlapání iluze, kterou o sobě Newton vytvářel. Už nějakou dobu hlásal poutač uprostřed města, že Newton je „Rodina sousedů – sousedství rodin“, a mnohokrát jsem slyšel, že je to „ideální místo pro výchovu dětí“. Což byla pravda. Město oplývalo všemožnými kroužky a nabídkami doučování, oddíly karate i nedělními turnaji ve fotbale. Hlavně mladí rodiče byli představou Newtonu jako ráje pro děti uneseni. Řada z nich kvůli tomu neváhala opustit životem pulzující velkoměsto a přestěhovat se sem. Navzdory vysokým cenám, ubíjející konvenčnosti i plíživému zklamání z toho, že se podle všeho definitivně usadili – a tedy začínají stárnout. Pro tyhle ambivalentní obyvatele měl život na předměstí smysl právě (a pouze) proto, že to bylo „ideální místo pro výchovu dětí“. Tomu obětovali všechno.

Jak jsem procházel z jedné místnosti do druhé, míjel jsem jednotlivé *klany*. Děti, kamarádi mrtvého, se slezly v pokojíku v přední části domu. Mluvily tiše, mnohé jen vyjeveně zíraly. Jedna dívka měla po tváři rozmazanou řasenku. Náš Jacob seděl rozvalený v nízkém křesílku kousek stranou od ostatních s očima upřenýma na displej mobilu, tlumený hovor kolem sebe zjevně nevnímal.

Hned vedle, v obývacím pokoji, se shromáždili truchlící příbuzní, od vrásčitých babiček až po bratrance a sestřenice v batolecím věku.

Teprve v kuchyni jsem narazil na rodiče Benových spolužáků z newtonské školy. To byli naši známí. Vídali

jsme se pravidelně už od okamžiku, kdy jsme před osmi lety poprvé přivedli své děti do školky. Společně jsme absolvovali stovky ranních plačtivých scén, když jsme ratolesti zanechávali v péči vychovatelek, a stejný počet často podobně traumatizujících odpoledních shledání. Společně jsme prostáli dlouhé hodiny u hřišť při pravidelných fotbalových zápasech a zhlédli bezpočet školních besídek včetně nezapomenutelného ztvárnění *Dvanácti rozhněvaných mužů*. Přesto jsme o sobě – s výjimkou několika málo bližších přátel – mnoho nevěděli. Byly to povrchní známosti většinou bez ambice přetrvat déle než do maturity našich synů a dcer. Během těch prvních několika dní po vraždě Bena Rifkina jsme ale měli pocit, že jsme si skutečně blízcí. Jako bychom jeden druhého najednou viděli úplně novými očima.

V rozlehlé elegantní kuchyni Rifkinových postávali rodiče v hloučkích po třech nebo po čtyřech a polohlasem svěřovali jeden druhému, jak je trápí obavy, deprese, nespavost nebo příšerné noční můry. Mluvili pořád dokola o masakru v Columbine, o jedenáctém září i o tom, jak si po Benově smrti uvědomili, že se musí svým dětem opravdu věnovat, dokud to jde, dokud můžou. Vypjaté emoce toho večera ještě posilovalo tlumené měkké světlo, kterým kuchyň zalévaly sytě oranžové koule skleněných lustrů. Když jsem do místnosti vešel, dělalo to na mě dojem, jako by si rodiče sdělovali svá nejniternější tajemství v odlesku šlehajících plamenů hořícího ohně.

Toby Lanzmanová právě rovnala na tácech jednohubky. Přes rameno měla přehozenou utěrku. Na předloktech hbitě se pohybujících pažích jí zřetelně rýsovaly šlachy. Toby byla nejlepší kamarádka mé ženy Laurie, jedna z mála skutečně spřízněných duší, které jsme tu našli. Pochopila, že hledám Laurii, a hlavou pokynula směrem k druhému konci kuchyně.

„Utěšuje tam matky,“ řekla na vysvětlenou.

„Aha.“

„Všichni teď přece potřebujeme trochu útěchy, ne?“

Něco jsem zamumlal a rychle se odporoučel. Toby mě vždycky trochu znervózňovala. Jedinou mou obranou proti ní byl taktický ústup.

Laurii jsem našel v malém kroužku dalších žen. Věčně neposedné kudrnaté vlasy měla sepnuté do ledabylého drdolu a mateřským hlazením po rameni zrovna chlácholila jednu ze svých kamarádek. Ta se k ní vinula jako kočka, kterou někdo drbe na podbradku.

„Nazdar, miláčku,“ objala mě Laurie kolem pasu, když jsem k nim došel.

„Měli bysme jít.“

„To říkáš už od okamžiku, kdy jsme sem dorazili, Andy.“

„To není pravda. Myslím si to, ale nahlas jsem to neřekl.“

„Měls to napsané na čele,“ povzddechla si. „Já si říkala, že by bylo lepší, kdybychom jeli každý svým autem.“

Zauvažovala. Domů se jí ještě nechtělo, ale chápala, že já jsem se tam necítil dobře, že jsem si připadal jako pod drobnohledem, a hlavně dobře věděla, že na společenskou konverzaci mě moc neužije – tlachání mě vyčerpává víc než fyzická dřina. Tohle všechno bylo potřeba vzít v potaz. Rodinu je třeba řídit stejně efektivně a racionálně jako firmu.

„Tak jed,“ rozhodla. „Mě hodí domů Toby.“

„Fakt?“

„Jo, jasně. A vezmi s sebou Jacoba.“

„Jseš si jistá?“ Sklonil jsem se k ní – Laurie je o hlavu menší než já – a zašeptal jsem tak, že to všichni kolem slyšeli: „Protože já bych zůstal *moc rád*.“

„Běž už,“ rozesmála se, „nebo si to rozmyslím.“

Plačky nehnutě zíraly.

„Kabát máš nahoře v ložnici.“

Vyšel jsem po schodech a vkročil do dlouhé chodby. Hluk zdola sem doléhal jen přidušeně, což byla úleva. V uších mi pořád ještě zněl neustálý bzukot davu. Začal jsem hledat svůj kabát. V jednom z pokojů, který zjevně patřil mladší sestře zavražděného chlapce, ležela na posteli hromada bund a kabátů, můj mezi nimi ale nebyl.

Dveře do sousední místnosti byly zavřené. Zaklepal jsem, otevřel a nakoukl dovnitř.

Pokoj byl potměšilý. Jediným zdrojem světla byla mosazná stojací lampa v zadním rohu. Pod ní seděl v ušáku otec mrtvého hochy. Dan Rifkin byl drobný, pečlivě udržovaný muž. Účes měl jako obvykle dokonale upravený, oblečený byl v luxusně působícím tmavém obleku, jehož klobouk byla na znamení zármutku asi na pět centimetrů natržená – podle mě zbytečné plýtvání. I v pološeru bylo vidět, že oči má zapadlé, tmavé kruhy kolem nich mu propůjčovaly vzezření smutného medvídky mývala.

„Ahoj Andy,“ řekl tiše.

„Promiň. Jenom hledám kabát.“

„Ale ne, neomlouvěj se. Pojď, sedni si na chvíli.“

„No... nechci tě nějak rušit.“

„Prosím. Posad' se. Chtěl bych si s tebou o něčem promluvit.“

Zmocnila se mě malomyslnost. Zoufalství pozůstalých po obětech vraždy jsem důvěrně znal. Moje práce mě s ním konfrontovala často. Nejtěžší to bylo právě pro rodiče zavražděných dětí a podle mě úplně nejhůř na tom byli otcové, protože ti byli na rozdíl od matek vedeni k tomu, aby takové věci nesli stoicky, „jako chlapci“. Existují studie, podle kterých otcové zavražděných dětí umírají velice často jen několik let po smrti svých

potomků, zpravidla na selhání srdce. Skutečně, vlastně umírají žalem. Rovněž žalobce si v určitou chvíli uvědomí, že takové utrpení snášet nedokáže. A protože nechce dopadnout jako tihle zlomení otcové, soustředí se radši na čistě technické aspekty své práce. Začne ji prostě vnímat jako každé jiné zaměstnání. Podstatné je nepustit si tu cizí bolest příliš k tělu.

Avšak Dan Rifkin byl nesmlouvavý, energicky mi pokynul paží jako policajt řídící dopravu na křižovatce. Neměl jsem na vybranou, tiše jsem za sebou zavřel dveře a sedl si do prázdného křesla naproti němu.

„Něco k pití?“

„Ne, díky.“

„Už se něco zjistilo, Andy?“

„Ne. Bohužel ne.“

Pokýval hlavou, pohledem zabloudil do vzdáleného kouta pokoje, snažil se nedat najevo zklamání. „Tenhle pokoj mám hrozně rád. Sem chodím přemýšlet. A když se stane takováhle věc, člověk potřebuje hodně přemýšlet.“ Krátký křečovitý úsměv: *Neboj, jsem v pohodě.*

„To je jasné.“

„Nedokážu to totiž pochopit: proč to ten člověk udělal?“

„Dane, neměl bys –“

„Ne, počkej, poslouchej mě. Já... já nepotřebuju utěšovat. Jsem racionální člověk, to je celý. Takže mi spousta věcí vrtá hlavou a ptám se. Ne na detaily. Když jsme se spolu my dva bavili, bylo to zatím vždycky o detailech – o důkazech, o soudních procedurách... Ale já jsem racionální člověk, chápeš? Jsem racionální člověk a ptám se na úplně jiné věci, kladu si úplně jiné otázky.“

Zabořil jsem se odevzdaně do měkkého opěradla.

„Takže třeba: Ben byl hrozně *hodnej*. To zaprvý. Jasně, něco takovýho si nezaslouží žádný dítě. Já vím. Ale

Ben byl opravdu hodnej kluk. *Moc* hodnej. A fakt ještě dítě. Bylo mu teprve čtrnáct, proboha! Nikdy s ním nebyly žádný problémy. Nikdy. Nikdy, nikdy, nikdy. Tak proč teda? Jakej mohl ten člověk mít důvod? Teď nemyslím klasicej motiv, jako vztek, závist, žárlivost, protože žádnéj takovejhle běžnej motiv to v tomhle případě bejt nemohl, prostě nemohl, to není možný. Kdo mohl cejtít takovou, takovou *nenávist* vůči Benovi nebo vůči jakýmukoliv dítěti? To prostě nechápu. Nerozumím tomu.“ Pomalými krouživými pohyby prstů pravé ruky si usilovně mnul napjatou kůži na čele. „Nebo spíš: v čem je ten rozdíl mezi takovejma lidma a náma? Protože já taky kolikrát cejtíl vztek nebo závist, každej z nás to zažil, ty určitě taky. Ale nikdy jsme nikoho nezabili. Rozumíš? Nikdy bysme *nedokázali* někoho zabít. Ale některý lidi to dokážou. Čím to je?“

„Já nevím.“

„Něco o těchhle věcech přece musíš vědět.“

„Ne, opravdu netuším.“

„Vždyť se s nima vídáš, mluvíš s nima. Co říkají? Ti vrazi?“

„Většina z nich toho moc nenamluví.“

„A ptáš se jich na to? Ne proč to udělali, ale kde se v nich vzala ta schopnost – zabít?“

„Ne.“

„Proč ne?“

„Protože by stejně neodpověděli. Jejich právníci by jim to nedovolili.“

„Právníci!“ rozhodil rukama.

„A i kdyby, většina z nich by na to stejně odpověď nedokázala. Všichni tihle sofistikovaný, filozofující vrazi jako Hannibal Lecter, to jsou výmysly dobrý tak akorát pro Hollywood. Většina těch chlapů jsou idioti. Pokud by opravdu museli na něco takovýho odpovídat, nejspíš by začali vykládat o svém těžkým dětství

nebo něco takovýho. Udělali by ze sebe oběti. Tak to většinou chodí.“

Kývl, abych pokračoval.

„Dane, neměl bys sám sebe mučit tím, že budeš pátrat po nějakých důvodech. Důvody nejsou. Není v tom žádná logika. Aspoň ne tak, jak ji chápeš ty.“

Dan Rifkin se zabořil hlouběji do křesla, působil soustředěně, jako by si to celé ještě potřeboval znovu promyslet. Oči se mu leskly, ale hlas měl klidný. „Ptají se tě na tyhle věci i jiný rodiče?“

„Ptají se na všechno možný.“

„Potkáváš je ještě někdy, potom, co jejich případ skončí?“

„Někdy ano.“

„A jak – jak ti připadají? Jsou... jsou v pohodě?“

„Některý jo.“

„Ale některý ne?“

„Některý ne.“

„Jak to dělají – ty, který to zvládnou? V čem je ten trik? Co musí dělat, jak musí postupovat, jaká je strategie? Co funguje?“

„Nebojí se říct si o pomoc. Spoléhají se na svoje rodiny, na svoje blízký. Existujou i různý terapeutický skupiny pro pozůstalý, tak se jich účastní. Můžeme ti dát nějaký kontakty, zajdi za naší psycholožkou, ona ti nějakou takovou skupinu najde. Hodně to pomáhá. Sám to nezvládneš, to ti říkám rovnou. Nezapomínej, že existuje spousta jinejch lidí, který si tím taky prošli a který vědí, co prožíváš.“

„A co ty druhý, ty rodiče, který to nezvládnou – co se s nima děje? S těma, který se z toho nikdy nevzpamatují?“

„To nebude tvůj případ.“

„Ale co když jo? Co to se mnou udělá? Nebo s náma?“

„My se postaráme, aby se to nestalo. Nemá smysl o tom ani uvažovat.“

„Ale stává se to. Stává se to přece, nebo snad ne?“

„Tobě se to nestane. Ben by si nepřál, aby to s tebou skončilo zrovna takhle.“

Ticho.

„Znám tvýho syna,“ řekl tiše Rifkin. „Jacoba.“

„Aha.“

„Viděl jsem ho u školy. Vypadá jako prima kluk. Vysokej, hezkej. Musíš na něj bejt pyšnej.“

„Ano, to jsem.“

„Myslím, že je ti dost podobnej.“

„Jo, lidi to říkají.“

Zhluboka se nadechl. „Hodně o těch dětech z Benovy třídy přemýšlím. Mám pocit, že jsem k nim tak nějak přilnul. Přál bych si, aby se jim v životě dařilo. Viděl jsem je všechny vyrůstat, záleží mi na nich. Není to divný? Myslíš, že je to proto, že mi připomínají Bena? Že na nich vlastně svým způsobem parazituju? Lidem by to určitě připadalo divný.“

„Dane, kašli na to, jak by to připadalo lidem. Ať si každěj myslí, co chce. O to se nestarej.“

Bříšky prstů si pořád třel čelo nad kořenem nosu. Jeho utrpení nemohlo být zjevnější, ani kdyby krvácel z otevřených ran. Měl jsem pocit, že mu musím pomoci, ale zároveň jsem přemáhal nutkání zmizet, někam před ním utéct.

„Pomohlo by mi, kdybych *věděl*... kdyby, kdyby se ten případ vyřešil. Až to vyřešíš, hrozně se mi uleví. Protože ta nejistota, ta je ubíjející. Až se to vyšetří, bude to pro mě snazší. Co myslíš? To přece musí rodičům v podobných případech pomoci, ne?“

„Jo, řekl bych, že jo.“

„Nechci na tebe nijak tlačit. Nerad bych, aby to tak vyznělo. Já jen, že... myslím, že až se ten případ uzavře

a já budu vědět, že ten chlap je *odsouzenej*, někde *zavřenej*, tak že se mi uleví. A já vím, že ty to zvládneš. Věřím ti, samozřejmě že ti věřím. Vůbec o tobě nepochybuj, Andy. Jenom říkám, že mi to pomůže se s tím vyrovnat. Mně, mojí ženě, nám všem. Myslím, že tohle přesně potřebujeme – aby se to nějak *uzavřelo*. A víme, že ty to dokážeš.“

Pozdě večer jsme si já a Laurie v posteli četli.

„Stejně si myslím, že je chyba, že školu znovu otevírají tak brzo.“

„Laurie, to už jsme snad probírali...,“ protáhl jsem otráveně. *Žase ta stará písnička*. „Jacob bude v naprostém bezpečí. Odvezeme ho tam a dovedeme ho až ke dveřím. Bude tam všude spousta policajtů. Bude tam ve větším bezpečí než kdekoliv jinde.“

„Jak to víš? To přece nemůžeš tvrdit. Nikdo netuší, co je ten člověk zač, kde teď je ani co chystá.“

„Jednou tu školu prostě otevřít musí. Život jde dál.“

„Podle mě je to chyba.“

„A jak dlouho by podle tebe měli ještě čekat?“

„Dokud toho chlapa nechytí.“

„To může ještě nějakou chvíli trvat.“

„No a? Tak děcka zameškají pár dní školy, to není žádná tragédie. Ale byly by v bezpečí.“

„Nikdy nebudou v absolutním bezpečí, Laurie. Svět je velkej a plnej nebezpečí.“

„No dobře, tak by se aspoň snížilo riziko.“

Odložil jsem knihu, vytvořila mi na břicho malou stříšku. „Laurie, pokud bys nechala školu dál zavřenou, co tím těm dětem říkáš? Škola přece nemá být nebezpečný místo. Ve škole se nemají ničeho bát. Je to něco jako jejich druhý domov. Tráví tam většinu dne. *Těší* se tam. Chtějí být s kámošema, nebaví je trčet doma a schovávat se pod postelí, aby je náhodou nenašel nějaký bubák.“

„Jednoho z nich už si bubák našel. Takže to asi nebude žádný smyšlený přízrak.“

„Jasně, ale chápeš, co se ti snažím říct?“

„Ano, chápu, Andy. A já se ti snažím říct, že se pleteš. Naprosto nejdůležitější je, aby děti byly fyzicky mimo nebezpečí. Kamarádů si potom můžou užít do sytosti. Dokud toho člověka nechytanou, nemůžeš mi přece zaručit, že jim nic nehrozí.“

„Potřebuješ záruku?“

„Ano.“

„My ho chytíme,“ řekl jsem. „Zaručuju ti to.“

„Kdy?“

„Brzo.“

„Jseš si jistý?“

„Předpokládám to. Vždycky je nakonec dostaneme.“

„Vždycky ne. Pamatuješ toho chlapa, co zabil svoji ženu a zabalenou do deky ji pak hodil do kufru auta?“

„Toho jsme chytli. Jenom jsme nemohli – no dobře, tak *skoro vždycky*. Skoro vždycky je dostaneme. Tohodle chlapa najdeme, slibuju.“

„Co když nemáš pravdu?“

„Jestli nemám pravdu, můžu si být jistý, že mi to budeš ještě hodně dlouho připomínat.“

„Ale ne, myslím, co když je to chybné rozhodnutí – otevřít školu –, a nějakému dítěti se něco stane?“

„K tomu nedojde, Laurie.“

Ušklíbla se a vzdala to. „S tebou nemá smysl se hádat. Je to, jako by člověk zkoušel projít zdí.“

„My se přece nehádáme. Diskutujeme.“

„Ty jsi právník, ty ten rozdíl nechápeš. Ale já se teda *hádám*.“

„No tak co mám podle tebe říkat, Laurie?“

„Nechci, abys něco říkal. Chci, abys poslouchal. Že jseš o něčem skálopevně přesvědčený, ještě neznamená, že je to pravda. Zamysli se trochu. Co když našeho

syna zbytečně vystavujeme nebezpečí?“ Napůl našťavně a napůl rozverně mi zabodla ukazováček do spánku. „Mysli na to.“

Otočila se, odložila svou knížku na vachrlatý komínek jiných, který se tyčil na jejím nočním stolku, a ulehla zády ke mně, stočená do klubíčka jako dítě.

„Pojď jsem,“ zašeptal jsem, „pojď se trochu přitulit.“

Zavrtěla se a pomalu se sunula blíž, dokud zády nenarazila na mé tělo a neucítila lidské teplo, konejšivý dotek nebo co to v tu chvíli vlastně hledala. Pohladil jsem ji po rameni.

„To bude dobrý, uvidíš.“

Zabručela.

„Předpokládám, že usmiřovačka sexem asi nepřípadá v úvahu?“ nadhodil jsem.

„Vždyť jsi tvrdil, že jsme se nehádali.“

„Já ne, ale ty jo. A já bych ti teď rád dal najevo, že je to v pořádku a že ti odpouštím.“

„Ha, ha. Leda bys řekl, že se omlouváš a že je ti to líto.“

„Omlouvám se. Je mi to líto.“

„Nezníš moc kajícně.“

„Hluboce se kaju. Opravdu.“

„A ještě řekni, že ses mýlil.“

„Mýlil?“

„No tak chceš to, nebo ne?“

„Hm. Takže k tomu, aby se se mnou krásná ženská vášnivě pomilovala, stačí říct, že jsem se mýlil?“

„Já neřekla *vášnivě*.“

„Dobře, takže: Mýlil jsem se a krásná ženská se teď se mnou pomiluje sice bez jakýkoliv vášně, ale zato s velmi slušnou technikou. Takhle si to představuješ?“

„S velmi slušnou technikou?“

„S mistrovskou technikou.“

„Ano, tak takhle přesně si to představuju, pane skoronávladní.“

Odložil jsem Trumanův životopis od McCullougha na hromádku časopisů na svém nočním stolku a zhasl lampičku. „Tak na to zapomeň. Protože já jsem se nemýlil.“

„To je jedno. Ale řekl jsi, že jsem krásná. To mi úplně stačí.“